

MKCRP009SGKL

Reçu CLT / CIH / ITH

Návrhový a evidenční list nemateriálního statku tradiční lidové kultury
k zápisu do Seznamu nemateriálních statků
tradiční lidové kultury České republiky

Le 20 MARS 2019

N° 0152

A. IDENTIFIKACE NAVRHOVANÉHO STATKU

1. Název statku navrhovaného k zápisu do Seznamu:

Lidová tradice výroby vánočních ozdob ze skleněných perliček

2. Periodicita projevu statku:

Rukodělná výroba vánočních ozdob ze skleněných perliček (dále jen „vánoční ozdoby“) se váže k obci Poniklá v Krkonoších. Toto řemeslo je provozováno nepřetržitě po celý rok. Navazuje na stoletou tradici výroby vánočních ozdob ze skleněných perel v Podkrkonoší.

3. Stručný popis statku:¹

Během 15. a 16. století vznikaly v Jizerských horách a Krkonoších sklárny. Vzhledem k horskému terénu neexistoval souvislý sklářský průmysl. Pracovalo se nejvíce s polotovary ze sklářských hutí na bázi faktorského systému podomácku, formováním výrobků ze skla nad kahanem. Jednou z těchto činností byla výroba dutých skleněných perliček. Foukané skleněné perle měly široké uplatnění: již v minulosti se využívaly perle především pro výrobu bižuterie. Od 19. století do současnosti jsou perličky určeny zejména na výrobu vánočních ozdob, která je předmětem této nominace, nalezneme je však i jako doplňky na tradičních lidových krojích.

Foukané perle jsou lehké, duté, tenkostěnné skleněné perle různých tvarů, které jsou vyráběny foukáním nad kahanem a lampami, z různobarevných skleněných trubiček. Trubička se nahřála nad kahanem, ústy se do ní fouknul vzduch a tím vznikla perlička. Zručný perlař (tzv. foukač) tak mohl „z ruky“ nafoukat 200 až 300 tuctů perel za den. Později se začalo užívat foukání perel do dřevěných nebo kovových formiček. V souvislosti s módou zdobení vánočního stroměčku, jež do Čech tou dobou přišla

¹ Stručný popis statku obsahuje vlastní popis statku, stupeň autenticity, historický přehled vývoje statku, popis jeho funkcí, užití materiály a technologie apod.

z Německa, vymysleli skláři navlékání jednotlivých perliček na drátky a formovat z nich různé tvary ozdob na vánoční strom. Nápad se velmi dobře uchytil. Vznikla tak výroba vánočních ozdob z navlékaných skleněných perel. Poněvadž práce probíhala po domácích, měla každá rodina lehce odlišné ozdoby.

Výrobní postupy zůstávají i po sto letech v podstatě totožné. Stále se využívají foukací strojky a formy (nositel statku vlastní tisíc forem). Hořáky sice již nejsou na petrolej či benzín, ale na plyn. A místo měchu se používají dmychadla, foukání perliček je však stejně jako v minulosti závislé spíše na zručnosti a zkušenostech foukače, než na dokonalé technologii. Stejně jako na počátku minulého století jsou i dnes některé činnosti dělány jako domácí práce, především foukání a řezání perlí a jejich navlékání na drátky a montáž drátků do ozdob různých forem. Dodnes se zachovalo na 20 tisíc vzorů vánočních ozdob. Originalita a ojedinělost vánočních ozdob z navlékaných skleněných perel spočívá v jejich variabilitě. Jejich konkrétní forma je totiž závislá na šikovnosti, zkušenostech a na fantazii navlékače (montážníka). Díky tomu, že se jedná o rukodělnou výrobu, je každá ozdoba unikátní a výrobce je de facto svobodný, pokud jde o formu ozdoby (místo klasické vánoční hvězdičky může sestavit z perel např. kočárek, koloběžku či jiný modernější motiv), nepracuje-li podle vzoru. Proto také dokáže oslovit širší okruh zájemců, než skleněné ozdoby vyráběné v průmyslových sériích.

V současnosti existuje v České republice již jenom jediná továrna, jež vyrábí vánoční ozdoby z navlékaných skleněných perliček. Manufaktura Rautis v Poniklé, jako jeden z nositelů statku, si uvědomuje, že je posledním podnikem na světě, který uchovává know-how perličkových vánočních ozdob podle starých technologií. Aby udrželi tuto kulturní tradici ve svém regionu, rozhodli se majitelé manufaktury zpřístupnit své výrobní prostory veřejnosti.

4. Zeměpisná lokalizace výskytu statku:²

Rukodělná výroba vánočních ozdob z navlékaných skleněných perliček se historicky váže zejména k obcím Benecko, Poniklá a Vítkovice v Podkrkonoší. Centrem výroby se stala obec Poniklá, kde se toto řemeslo provozuje dosud. Obec Poniklá se nachází v okrese Semily na území Libereckého kraje. Pro region Krkonoše se jedná o velice tradiční výrobu.

Nominovaný statek můžeme z hlediska kulturně-geografické komparace označit jako

² Kraj (kraje), okres (okresy), obec (obce), část obce. Pokud se statek vyskytuje na území více států, je třeba je výslovně uvést.

ojedinelý fenomén, neboť se nikde jinde na světě nevyskytuje podobná technologie rukodělné výroby tradičních vánočních ozdob. Z mezinárodního hlediska je tedy tato česká tradice zcela výjimečná.

5. Identifikace nositele statku:

Nositeli statku jsou vlastníci, zaměstnanci a domácí výrobci spolupracující s manufakturní firmou fungující na tradičním faktorském systému Rautis, a. s. Poniklá.

a) je-li jím fyzická osoba:

Marek Kulhavý, 18. 6. 1978, Poniklá 153, 512 42 Poniklá, 736109917, *foukač, řezač, navlékač*, marek@rautis.cz.

Ludmila Kohoutová, 13. 5. 1971, Zadní Mostek 13, 544 75 Zadní Mostek, 773535085, *foukačka*, kohouti13@seznam.cz.

Jaroslava Valášková, 7. 9. 1961, Bítouchov 155, Semily 513 01, 732334386, *foukačka*.

Jitka Janatová, 20. 6. 1965, Roprachtice 148, Semily 513 01, 736149508, *foukačka*.

Souhlas nositele statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o nositeli statku:³

Nositel statku ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

a) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a posouzení nominace, případně vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,

b) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.

Datum a podpis: Viz. Příloha 3: TEXTOVÉ DOKUMENTY/Identifikace nositele statku.

b) je-li jím právnická osoba:

Rautis, a. s.

Poniklá 151

512 42 Poniklá

Tel.: +420 483 300 036, 736 109 917

Fax: +420 483 300 260

³ Osobním údajem je ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů myšlena jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitého subjektu údajů. Zpracováním osobních údajů pak jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel údajů systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace. Citlivým údajem je pak takový osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů.

E-mail: info@rautis.cz Web: www.rautis.cz, www.perlickoveozdoby.cz
6. Souhlas nositele/nositelů statku s periodickou redokumentací: <i>Nositel/nositelé statku souhlasí s periodickou redokumentací statku prováděnou Národním ústavem lidové kultury zpravidla jednou za sedm let. Svým podpisem se zavazuje/zavazují, že pokud dojde k jakýmkoliv změnám v identifikačních údajích uvedených v bodě 5, neprodleně tuto skutečnost ohlásí Ministerstvu kultury.</i> Datum a podpis: Viz. Příloha č. 3: TEXTOVÉ DOKUMENTY/Identifikace nositele statku.
7. Autor statku, je-li znám: Autor statku není znám, jde o tradiční lidové řemeslo.
8. Souhlas autora statku s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění: <i>Autor statku souhlasí s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění.</i> Datum a podpis: -
9. Časové zařazení statku: Sklářství je staré výrobní odvětví známé již ve starověkém období. Historii tohoto oboru můžeme v Čechách zařadit do středověku. Rozvoj sklářství byl spojen s kolonizací pohraničních oblastí. Sklářskou výrobu v Krkonoších můžeme datovat již od druhé poloviny 14. století. Znalost výroby skleněných perliček je však o něco mladší. Toto umění přinesli do Čech němečtí sklářští řemeslníci, kteří se od 15. století usazovali v rámci kolonizace v Jizerských horách, odkud se výroba rozšířila do Krkonoš. Skleněné perličky se původně foukaly pro výrobu bižuterie, když se však v českých zemích v předminulém století rozšířil zvyk zdobení vánočního stromečku, začali skláři ve druhé polovině 19. století navlékat perličky na drátky a tvořit z nich miniaturní napodobeniny věcí, které měli kolem sebe. Vznikaly perličkové košíčky, vějířky, konvičky, pavoučci či hvězdičky. Vrchol odbytu spadá do období 20. – 30. let minulého století, kdy vánoční ozdoby směřovaly především do zahraničí. Výroba přes módní a hospodářské výkyvy pokračuje dodnes.
10. Taxonomické zařazení statku: Podle Metodického pokynu pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky předmět nominace spadá pod pátou odrážku ve 2. odstavci

v čl. 2.

Podle Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví statek náleží do kategorie uvedené pod písmenem e), odst. 2. čl. 2.

Podomáckou výrobu vánočních ozdob řadíme ke sklářskému zlidovělému řemeslu. Hlavní materiálová charakteristika spočívá v tom, že každá vánoční ozdoba je vytvořena z foukaných dutých skleněných perel (zejména postříbřených) navlečených ručně na kovové drátky, které jsou opět ručně vzájemně navazovány (montovány) do zamýšleného tvaru ozdoby. Ty se stále vyrábí manuálním principem s využitím faktorského systému. Z historicko-geografického hlediska se jedná o udržování lidové tradice v regionu Krkonoše, neboť Poniklá je jediným místem v České republice, kde je toto tradiční řemeslo uchováno a praktikováno.

11. Objektivní faktory ohrožující statek, pokud existují:

Statek může být ohrožen kvůli nedostatečnému odbytu vánočních ozdob. Ačkoliv je v současné době poptávka odpovídající existenčnímu zabezpečení, budoucí roky mohou přinést ekonomickou nejistotu, jako se to stalo např. roku 2002 při krizi na americkém trhu. Dále je také důležité upozornit, že mezi lidmi upadá úcta k tradicím a k řemeslné práci. Pro zachování statku je tedy klíčovou potřebou popularizace statku, udržování a rozšiřování okruhu zákazníků, a tím zajištění trvalé udržitelnosti výroby.

12. Záchranná opatření na eliminaci rizik zániku statku, existují-li tato rizika:

Opatření k zachování nominovaného statku by se měla odehrávat minimálně ve dvou rovinách:

- I. Na úrovni odborných institucí: týká se především Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici a Muzea Českého ráje v Turnově.
- II. Na úrovni Libereckého kraje a Ministerstva kultury České republiky.

ad I.) Opatření k zachování nominovaného statku na úrovni odborných institucí: Národní ústav lidové kultury ve Strážnici.

A. Aktivity Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici

- Dle Metodického pokynu pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky se očekává, že podle jeho čl. 11 bude Národní ústav lidové kultury provádět pravidelný monitoring statku, bude-li zapsán do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky.
- V případě popularizačních aktivit NÚLK zaměřených na soubor statků zapsaných na Seznam národních nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky (např. při vydání souborné reprezentační publikace) bude popularizován i nominovaný statek.

B. Specializované programy (pod záštitou Muzea Českého ráje v Turnově)

- Muzeum Českého ráje v Turnově ve spolupráci s nositelem statku naváže kontakt s odbornými institucemi (především NÚLK, další regionální odborná pracoviště pro péči o tradiční lidovou kulturu zřízená Kraji na základě Konceptce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu schválené Usnesením vlády č. 571/2003 a etnografická a technická muzea zřízená na národní úrovni) a bude spolupracovat na programech seznamujících zejména děti a mládež s technikou výroby tradiční výroby vánočních ozdob z Krkonoš včetně možnosti si tuto výrobu vyzkoušet. Toto je již v současnosti možné přímo v prostorách manufaktury Rautis, a. s. – jednoho z nositelů statku. Návštěvníci si při exkurzi prohlédnou výrobu ozdob krok za krokem. Poté si v tzv. „kreativní dílně“ mohou sami vyrobit vlastní ozdobu. Jednou z částí tohoto programu by mohla být i putovní výstava.

Termín: 2016–2017

- Zpracovat nominaci některého z nositelů statku na udělení národního titulu Nositel tradic lidového řemesla a v případě jeho udělení důsledně užívat ochrannou známku, kterou pro laureáty titulu administruje NÚLK.

Termín: Jaro 2016

ad II.) Opatření k zachování nominovaného statku na úrovni Krajského úřadu Libereckého

kraje a Ministerstva kultury České republiky.

- Liberecký kraj bude využívat nominovaný statek k propagaci lidové kultury kraje. Tradici výroby vánočních ozdob ze skleněných perliček zařadí jako významný prvek lidové tradiční kultury v propagačních materiálech včetně publikací souvisejících s cestovním ruchem.

Termín: Průběžně

- Muzeum Českého ráje v Turnově požádá Liberecký kraj a Ministerstvo kultury ČR o finanční podporu na zpracování odborné studie zaměřenou na dějiny a vývoj tradičních vánočních ozdob navlékaných ze skleněných perel, respektive získat finance na publikaci, jež by přiblížila tento fenomén odborné i laické veřejnosti u nás i v zahraničí, s tím, že by byla využitelná i pro případnou publikaci uvedenou pod druhou odrážkou NÚLK.

Termín: Únor 2016

13. Prameny, literatura a odkazy na dokumentační materiál, který není přílohou tohoto listu:

Prameny:

Adekvátní část sbírkového fondu Městského muzea v Železném Brodě.

Adekvátní část sbírkového fondu Muzea a Pojizerské galerie Semily.

Adekvátní část sbírkového fondu Muzea Českého ráje v Turnově.

Adekvátní část sbírkového fondu Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.

Archív firmy Rautis, a. s.

Kronika obce Poniklá 1918–1944.

Kronika obce Poniklá 1945–1964.

Oblastní státní archiv Litoměřice.

Okresní státní archiv Semily.

Literatura:

BACHMANNOVÁ, Jarmila: *Co my toho prožili – Vyprávěnky z Podkrkonoší I.*, Liberec 2012. ISBN 978-80-87607-07-7.

- BACHMANNOVÁ, Jarmila: *Jak to bylo dřív – Vyprávěnky z Podkrkonoší II.*, Liberec 2013, ISBN 978-80-87607-18-3.
- BAŠTA, Jiří: *Křehké vánoční řemeslo – Skleněné Vánoce z Poniklé*, in: *Krkonoše – Jizerské hory*, ISSN 1214-9381, 2010, roč. 43, č. 12, s. 4–9.
- DRAHOTOVÁ, Olga: *Historie sklářské výroby v českých zemích – Od počátků do konce 19. století*, I. díl, Praha 2005. ISBN 80-200-1287-7.
- HOLUBEC, Jindřich: *Vděčné vzpomínky – z pamětí a tvorby ponikelského rodáka*, Liberec 2004. ISBN 80-86807-05-3.
- KIRSCH, Roland: *Historie sklářské výroby v českých zemích – Od konce 19. století do devadesátých let 20. století*, II. díl, část 1, Praha 2003. ISBN 80-200-1069-6.
- KIRSCH, Roland: *Historie sklářské výroby v českých zemích – Od konce 19. století do devadesátých let 20. století*, II. díl, část 2, Praha 2003. ISBN 80-200-1104-8.
- Krkonoše – příroda, historie, život*, Praha 2007. ISBN 978-80-7340-104-7.
- NEUWIRTH, Waltraud: *Gablonzer Glasperlen-Christbaumschmuck – Sterne*, Vídeň 2009. ISBN 978-3-900282-62-2.
- NEUWIRTH, Waltraud: *Glasperlen Christbaumschmuck*, Vídeň 1995. ISBN 3-900282-45-5.
- NEUWIRTH, Waltraud: *Perlen aus Gablonz*, Vídeň 1994. ISBN 3-900282-44-7.
- NOVÝ, Petr: *Skleněné vánoční ozdoby – minulost, přítomnost, vize = Glass Christmas tree ornaments – past, present, vision = Glas-Christbaumschmuck – Vergangenheit, Gegenwart*, Jablonec nad Nisou, Muzeum skla a bižuterie 2010. ISBN 978-80-86397-12-2.
- NOVÝ, Petr: *Soumrak perličkového kraje – vyprávění o skleněné bižuterii, osudech sklářů, sekacích strojích a Lučanské pozdvižce z 29. ledna 1890*, Liberec – Jablonec nad Nisou 2011. ISBN 978-80-87100-14-1.
- PATKOVÁ, Jana: *Perly v každé chalupě*, in: *V*, ISSN 1213-7375, 2007, roč. VI, č. 4, s. 68–73.
- PETERKA, Oldřich: *Pamětní listy obce Poniklá 1354–2004*, Poniklá 2004.
- SCHEYBALOVÁ, Jana: *Krajem skla a bižuterie*, Železný Brod 1998. ISBN 80-901972-5-6.
- Sopros de Nadal – Adornos atresanais de vidro*, Pontevedra 2013. ISBN 978-84-95632-59-3.

Internetové odkazy:

www.perlickoveozdoby.cz

www.ponikla.cz

www.rautis.cz

www.viafabrilis.eu

Filmový materiál:

Folklorika – Perličky z Poniklé, Česká televize, Česká republika 2014, režie Renata Šáchová, premiéra 17. 1. 2015,

dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1102732990-folklorika/>.

Náš venkov – Jestřábská zastavení, Česká televize, Česká republika 2012, režie Zdeněk Pojman, premiéra 22. 12. 2012,

dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097944695-nas-venkov/212562243400011-jestrabska-zastaveni/>.

Reportéři ČT – „Kerkonošské perle“ vánoční česká tradice, Česká televize, Česká republika 2008, režie David Vondráček, premiéra 22. 12. 2008,

dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1142743803-reporteri-ct/208452801240048/>.

Toulavá kamera – Perlaři z Poniklé, Česká televize, Česká republika 2013, premiéra 3. 3. 2013,

dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126666764-toulava-kamera/213411000320303/obsah/246920-perlari-z-ponikle/>.

B. ZDŮVODNĚNÍ KANDIDATURY

Hlavní podmínky pro zapsání statku do Seznamu, jejichž splnění musí být popsáno pro každou z těchto podmínek zvlášť, jsou mimo jiné:

Statek je

- a) dosud živý a má i v současnosti svou sociální a kulturní funkci a
- b) je součástí nemateriálního kulturního dědictví tak, jak je definováno v bodě 2 tohoto Metodického pokynu a
- c) je vysoce autentický a
- d) je předáván z generace na generaci
- e) je unikátní z hlediska ojedinelosti svědectví, které statek nese, a to zejména z pohledu historie, etnologie, kulturní antropologie aj. příbuzných společenských věd, a to v rámci souboru jevů (viz taxonomické zařazení statku v oddíle A tohoto dokumentu), k němuž statek náleží, a
- f) je vysoce reprezentativní pro soubor jevů (viz taxonomické zařazení statku v oddíle A tohoto dokumentu), k nimž náleží, v rámci regionu, nebo v celém státě, pokud je

tento soubor jevů rozšířen po celém jeho území.

Dále statek:

- g) je vysoce reprezentativní ve vztahu ke společenstvím nebo jiným nositelům statku, zejména z hlediska jejich historické, sociální a kulturní identity a*
- h) je navržen k zápisu na Seznam na základě účasti společenství nebo jiných skupin, popřípadě dotčených osob nebo jiných nositelů daného statku a s jejich svobodným, předběžným a poučeným souhlasem, který musí být doložen.*

Ad a):

Statek je dosud živý, neboť nositelé statku vyrábějí vánoční ozdoby ze skleněných perliček dle tradičních postupů od 19. století. Tradice výroby je tedy přes sto let stará a má stále svou kulturní a sociální funkci v regionu. Pro nositelé statku (a i pracovníky manufaktury) zajišťuje výroba vánočních ozdob zdroj obživy, kontakt s výrobou skleněných perliček a perličkových vánočních ozdob, tvoří součást jejich života. Zároveň si však jsou vědomi význačnosti perlařského řemesla i historické tradice, jež je spojena s jejich krajem. Chápou to jako lidové dědictví Krkonoš.

Ad b):

Postup rukodělné výroby řadíme do nehmotného kulturního dědictví, neboť odpovídá definici tohoto dědictví, jak je specifikováno v Čl. 2, písm. a), poněvadž jde o dovednosti, jakož i materiály a vzniklé artefakty, tj. vánoční ozdoby z navlékaných skleněných perel, jež nositelé, tj. foukači, navlékači atd., považují za součást svého nemateriálního kulturního dědictví, které je zdrojem mj. i jejich výdělků. Toto nemateriální kulturní dědictví, resp. jeho výsledné artefakty, předávané z generace na generaci, je nositeli neustále přetvářeno v závislosti na jejich historii, je znakem jejich identity, neboť je mj. výsledkem jejich individuálních schopností (šikovnost, zručnost) a individuální tvůrčí fantazie, pokud jde o konečnou formu výrobku, zároveň užívání osvědčených postupů je znakem kontinuity tohoto dědictví. Sama ve světě ojedinělá existence tohoto nominovaného statku je důkazem a příspěvkem ke kulturní rozmanitosti; šikovnosti a tvůrčí fantazii, kterých je při výrobě ozdob třeba.

Ad c):

Statek je vysoce autentický:

- z geografického hlediska (vyrábí se stále tam, kde vznikl a nikde jinde ve světě),

- z hlediska systému výroby (jde o rukodělnou manufakturní výrobu využívající pro práci podomáckou i faktorské metody),
- z hlediska řemeslného postupu s vysokým podílem ruční práce a s individuálním tvůrčím přínosem (skleněné vánoční ozdoby se vyrábějí podle tradičního principu, také se však jedná o velice kvalitní ruční výrobu s uplatněním vlastní invence řemeslníka, pokud jde o konečnou formu výrobku)

Ad d):

Postup výroby se předává z generace na generaci místních obyvatel již od 19. století, proto se také stále udržuje lidová tradice této výroby vánočních ozdob v regionu Krkonoše, přičemž základní princip této výroby, jak je popsán v bodě 3 a v Příloze č. 1 – historická stať, je v podstatě beze změny.

Ad e):

Skleněné vánoční ozdoby z Poniklé přinášejí ojedinělé svědectví minulosti a současného řemeslného umění. Výrobky totiž v sobě skrývají historickou tradici z této oblasti a zejména řemeslné umění krkonošských perlařů. Statek je v rámci České republiky ojedinělým svědectvím manufakturní výroby využívající i faktorského systému v oblasti zpracování skla rukodělnou podomáckou výrobou – v tomto smyslu je toto svědectví unikátní z hlediska historie a také v rámci sklářské produkce jako celku již svým předmětem (vánoční ozdoby ze skleněných perliček), tak svým postupem (ruční navlékání skleněných elementů na drátky a jejich ruční spojování do prostorových tvarů s vysokým podílem invence řemeslníka), který trvá již přes dvě století. Z mezinárodního hlediska jde tedy o českou výjimečnou tradici.

Ad f):

O tom, že je perlařství vnímáno jako lidové řemeslo, svědčí i texty místních lidových písní – viz Příloha č. 1 – historická stať. Z taxonomického hlediska se jedná o sklářské zlidovělé řemeslo, jež můžeme označit za ojedinělý fenomén, neboť se nikde jinde na světě nevyskytuje podobný postup výroby tradičních vánočních ozdob ze skla. Statek dokonale reprezentuje zlidovělé sklářské řemeslo, resp. soubor všech těch lidových řemesel, která využívají dnes již průmyslově vyráběnou surovinu (v daném případě sklo, v jiných případech textilní vlákno, tkaninu či kov apod.) v procesu rukodělné přeměny

výchozího materiálu ve finální výrobek silně individualizovaný s vysokým podílem tvůrčích schopností a dovedností řemeslníka.

Ad g):

Statek reprezentuje činnost nositelů statku, neboť pracovníkům a spolupracovníkům zajišťuje zdroj obživy, kontakt s výrobou vánočních ozdob tvoří součást jejich života. Reprezentuje jejich individuální osvojení a uchopení tradičního řemeslného postupu i kreativitu při utvoření finální formy výrobku – vánoční ozdoby ze skleněných perel. Z tohoto pohledu reprezentuje v jejich sociální (profesní) i kulturní identitě. Zároveň si však uvědomují význačnost perlařského řemesla a i lidové tradice, jež je historicky spojena s jejich regionem.

Ad h):

Návrh zápisu statku na Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky byl s nositeli statku projednán. Poskytli řadu informací a konzultací využitých při zpracování této nominace. Návrh zpracovalo Muzeum Českého ráje v Turnově za podpory a aktivní spolupráce s rodinou Kulhavých (majitelé manufaktury). Podání této nominace se děje s jejich svobodným a poučeným souhlasem, jakož i souhlasem ostatních nositelů statku (viz bod 5), na znamení čehož jsou připojeny jejich podpisy v Příloze 3 – Identifikace nositele statku.

Čestné prohlášení navrhovatele:

Prohlašuji, že všechny údaje, které jsem výše uvedl, jsou pravdivé a úplné a беру na vědomí, že uvedení údajů nepravdivých anebo neúplných je důvodem k vyřazení statku ze Seznamu. Zavazuji se, že v případě zápisu statku do Seznamu jsem povinen Národnímu ústavu lidové kultury poskytnout veškerá nezbytná data a součinnost pro redokumentaci statku podle čl. 5 a že jejich neposkytnutí může být důvodem k označení statku za ohrožený podle čl. 12, případně za zaniklý podle čl. 13.

Datum: 16. 2. 2015

Jméno a příjmení statutárního orgánu navrhovatele: Muzeum Českého ráje v Turnově

podpis:	<i>Jakoubčová</i>	Skálova 71, 511 01 TURNOV, v zastoupení PhDr. Vladimíra Jakoubčová
Otisk razítka:	MUZEUM ČESKÉHO RÁJE Skálova 71 511 01 TURNOV	

Souhlas se zveřejněním údajů

Navrhovatel souhlasí se zveřejněním nominační dokumentace

včetně osobních údajů – s výjimkou osobních údajů
(nehodící se škrtněte)

Datum: *16.2.2015*

Podpis: *Jakoubčová*

Otisk razítka:

**MUZEUM
ČESKÉHO RÁJE**
 Skálova 71
 511 01 TURNOV

C. SCHVALOVACÍ DOLOŽKA

Státek k zápisu do Seznamu navrhl:	
<i>Jméno či název navrhovatele a datum předložení návrhu:</i> Muzeum Českého ráje v Turnově, příspěvková organizace Libereckého kraje, Skálova 71, Turnov 511 01, v zastoupení PhDr. Vladimíra Jakoubčová, zpracovatel Mgr. Jaroslav Kříž	
Podpis: <i>Jakoubčová</i>	
<i>Datum doručení návrhu na Ministerstvo kultury:</i> <i>14.5.2015</i>	
<i>Číslo jednací:</i> <i>4K 30967/2015 ORNK</i>	
<i>Pořadové číslo návrhu:</i> <i>14/2015</i>	
Nominaci posoudili z odborného hlediska:	
<i>Jméno či název posuzovatele, text a datum zpracování posudku:</i> PhDr. Petr Nový, 11. 2. 2015	
<i>Doporučení posuzovatele:</i> Viz Přílohy	
Podpis: Viz Přílohy	

Jméno či název posuzovatele, text a datum zpracování posudku:	
Doporučení posuzovatele:	<i>viz posudek v příloze</i>
Podpis:	
Jméno či název posuzovatele, text a datum zpracování posudku:	
Doporučení posuzovatele:	<i>viz posudek v příloze</i>
Podpis:	
Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu k zápisu statku do Seznamu:	
Doporučení Národní rady:	<i>doporučuje ministru kultury k zápisu</i>
Datum a podpis předsedy:	<i>24. 11. 2015</i> <i>Křiváček</i>
Souhlas ministra kultury se zápisem:	
Datum souhlasu ministra kultury se zápisem statku do Seznamu:	<i>28. 12. 2015</i>
Číslo jednací:	<i>MK - S 16 221/2015</i>
Podpis ministra kultury:	

Souhlasem ministra kultury je návrhový list považován za list evidenční.

Datum zápisu statku do Seznamu:
Pořadové číslo statku v Seznamu:

D. REDOKUMENTACE STATKU

Údaje o periodické redokumentaci statku:
Datum:
Nález:
Návrh nápravných opatření:
Datum:
Nález:
Návrh nápravných opatření:
Datum:
Nález:
Návrh nápravných opatření:

Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu s označením statku za ohrožený:
Datum posledního šetření (redokumentace) statku:

<p><i>Nález:</i></p> <p><i>Návrh nápravných opatření a datum nejbližší kontroly statku:</i></p> <p><i>Stanovisko Národní rady k označení statku jako ohroženého:</i> <i>Datum a podpis předsedy:</i></p> <p><i>Souhlas ministra s označením statku za ohrožený:</i> <i>Číslo jednací:</i> <i>Datum a podpis ministra</i></p> <p><i>Datum označení statku v Seznamu za ohrožený:</i></p>
<p><i>Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu s výmazem označení statku za ohrožený:</i></p>
<p><i>Datum posledního šetření (redokumentace) statku:</i></p> <p><i>Nález:</i></p> <p><i>Stanovisko Národní rady k výmazu označení statku za ohrožený:</i></p> <p><i>Návrh dalších nápravných opatření, bude-li jich třeba:</i> <i>Datum a podpis předsedy</i></p> <p><i>Souhlas ministra s výmazem označení statku za ohrožený:</i> <i>Číslo jednací:</i> <i>Datum a podpis ministra</i></p> <p><i>Datum výmazu označení statku v Seznamu za ohrožený:</i></p>
<p><i>Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu k označení statku za zaniklý:</i></p>
<p><i>Datum posledního šetření:</i></p> <p><i>Nález:</i></p> <p><i>Doporučení Národní rady:</i> <i>Datum a podpis předsedy:</i></p>
<p><i>Souhlas ministra kultury s označením statku za zaniklý:</i></p> <p><i>Číslo jednací:</i> <i>Datum:</i> <i>Podpis ministra kultury:</i></p>
<p><i>Datum označení statku v Seznamu za zaniklý:</i></p>

E. ZMĚNA NOSITELE/NOSITELŮ STATKU

<p><i>Změna nositele statku:</i></p> <p>a) je-li jím fyzická osoba:</p> <p><i>Jméno a příjmení:</i> <i>Datum narození:</i> <i>Adresa trvalého pobytu:</i> <i>Korespondenční adresa:</i></p>
--

<p><i>Telefon:</i></p> <p><i>E-mail:</i></p> <p>Souhlas nového nositele/nových nositelů statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o nositeli statku:⁴</p> <p><i>Nositel statku ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů</i></p> <p><i>a) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a posouzení nominace, případné vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,</i></p> <p><i>b) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.</i></p> <p><i>Datum a podpis:</i></p>
<p>b) je-li jím právnická osoba:</p> <p><i>Jméno/název:</i></p> <p><i>Sídlo (adresa):</i></p> <p><i>Identifikační číslo:</i></p> <p><i>Statutární orgán:</i></p> <p><i>Kontaktní telefon:</i></p> <p><i>Kontaktní e-mail:</i></p>
<p>Souhlas nového nositele/nových nositelů statku s periodickou redokumentací:</p> <p><i>Nositel/nositelé statku souhlasí s periodickou redokumentací statku prováděnou Národním ústavem lidové kultury zpravidla jednou za sedm let. Svým podpisem se zavazuje/zavazují, že pokud dojde k jakýmkoliv změnám v identifikačních údajích uvedených v bodě 5, neprodleně tuto skutečnost ohlásí Ministerstvu kultury.</i></p> <p><i>Datum a podpis:</i></p>

⁴ Viz poznámka č. 12

Translation of the excerpt from the Nomination and Registration Sheet of the intangible element of traditional folk culture which is an integral part of the List of Intangible Elements of Traditional Folk Culture of the Czech Republic (hereinafter as the “List”) administered under the Methodical Guidelines of the Ministry of Culture (Methodical Guidelines for administration of the List of Intangible Elements of Traditional Folk Culture of the Czech Republic – Ref. No. MK 70223 /2012 - ORNK of 1st November 2012)

Item Ref. No.	14/2015
Name of the Element	Folk Tradition of Glass Beads Christmas ornaments
Applicant	Muzeum Českého ráje v Turnově, Skálova 71, 511 01 Turnov, represented by Vladimíra Jakouběová, Director
Date of Inscription in the List	28th December, 2015

The Nomination and Registration Sheet is available at the following website: <http://nul.k.cz/2017/02/07/lidova-tradice-vyroby-vanocnich-ozdob-ze-sklenenych-perlicek/>

The National List in English is available at the following website: <https://www.mkcr.cz/the-list-of-intangible-elements-of-traditional-folk-culture-of-the-czech-republic-1468.html?lang=en>.

Frequency of the Element:

Christmas ornaments from glass beads (hereinafter as “Christmas decorations”) are hand produced throughout the year and it is a centuries old tradition of making beaded Christmas decorations in the Podkrkonoší area.

Description of the Element:

Blown glass beads used for the production of Christmas decorations are light, hollow, thin walled beads of various shapes made from coloured glass tubes heated and blown over gas burners. Originally a tube was heated over a burner and blown by air to make a bead; later brass moulds were used for shaping the beads. Using of beads for Christmas decorations started in the second third of the 19th Century (originally they were used for production of costume jewellery) as the German custom of Christmas tree decorating became more common in the Czech lands. Individual hollow beads are threaded on a wire and the string is shaped by hand into an ornament of the required form. Blown glass beads are also used in the embroidery on traditional folk costumes.

The production process has not significantly changed for nearly two centuries (only kerosene or petrol burners were replaced with gas burners). The specific feature of production of beaded decorations which is a substantial part of the process (bead blowing, cutting and assembly of decorations) has remained unchanged and is performed by home-workers thus providing a unique character of the decorations (every family has used its own specific or modified designs).

Geographical Location of the Element:

Production of handmade glass beaded Christmas decorations is historically associated with the villages of Benecko, Poniklá and Vítkovice in the area of Podkrkonoší. The centre of the production has been at Poniklá where this trade has been practiced to date. Poniklá village is situated in the district of Semily in the Liberecký Region.

Identification of the Element Bearer:

This unique method of decorations production in the territory of the Czech Republic is represented by a single company only – the workshop at Poniklá and the home-workers co-operating with it.

The bearers of the element are the owners, employees and home-workers co-operating with the company Rautis, a. s. at Poniklá which operates on the traditional basis of a commission merchant.

Time Period Associated with the Element:

The region where the element occurs (Krkonoše Mountains) is a traditional glass making region and glass beads have been produced there since the 15th Century. The element spread into the area from the neighbouring Jizerské Mountains where it was brought by German glassmakers during the colonisation. Glass beads were originally used for costume jewellery production and later, as decorating Christmas trees became more popular in the second half of the 19th Century, they have been mainly used for producing Christmas decorations. The climax in the production of beaded decorations was in the twenties and thirties in the 20th Century, when most production was exported. Production of decorations from glass beads has continued to date.

Taxonomy of the Element:

Under the Methodical Guidelines for administration of the List of Intangible Elements of Traditional Folk Culture of the Czech Republic (<https://www.mkcr.cz/the-list-of-intangible-elements-of-traditional-folk-culture-of-the-czech-republic-1468.html?lang=en>), the element falls in the category of “knowledge and skills typical for a traditional process applied in the production of a specific folk craft artefact” which per se represents an element of intangible cultural heritage. Under the Convention on Safeguarding of Intangible Cultural Heritage definition the element falls into the domain of “traditional craftsmanship”. The production of Christmas decorations from blown glass beads is a traditional craftsmanship in the glassmaking industry.

Safeguarding Measures (to avoid risks of extinction of the element if such risks exist):

- I. At the level of professional institutions
  - a) National Institute for Folk Culture at Strážnice
    1. Regular monitoring of the element.
    2. Raising awareness of the element in their promotional campaigns.
  - b) Muzeum Českého ráje v Turnově/ Museum of Český ráj at Turnov
    1. Establishing contacts with professional institutions and co-operation on programmes on production of Christmas decorations targeted particularly at children and youth; Date: 2016-2017.

2. Development of the nomination of one of the bearers for the national title of "Bearer of the Traditional Craft"; Date: Spring 2016.
- II. At the level of
- a) Liberecký Region
    1. Using the element in promotion of traditional folk culture of the region (its presentation in promotional materials including publications for tourism); Date: ongoing.
  - b) Ministry of Culture of the Czech Republic
    1. Include the element into grant schemes aimed at the safeguarding and promotion of intangible cultural heritage.

Justification of the Nomination:

- a) It is a living element; decorations from blown glass beads have been produced by traditional methods since the 19th Century to date; it performs its cultural and social function in the region (the element is a source of living and an integral part of the everyday lives of the locals who are proud of their unique knowledge and skills and historic traditions deeply rooted in their region).
- b) The element is a part of intangible cultural heritage as defined in the Methodical Guidelines for administration of the List of Intangible Elements of Traditional Folk Culture of the Czech Republic and it is perceived as such by its bearers; knowledge and skills associated with the production are passed from generation to generation; they evolve and represent the bearers' identity; decorations reflect individuals' skills and creativity and at the same time they honour and respect proven production methods transmitted among generations.
- c) The element is highly authentic from the aspect of geographic location as well as production (handmade production based on a commission merchant and cottage industry principles) and it is also authentic in terms of the traditional process with a high proportion of handwork.
- d) The production methods have been transmitted within local families from generation to generation since the 19th Century.
- e) The element is a unique evidence of historic tradition and contemporary craftsmanship of the producers. It is a unique example in the territory of the Czech Republic of cottage industry using the commission merchant principle for hand processing of glass by home-workers. The final product (Christmas decorations made from glass beads) as well as the production process (manual threading of glass beads on wires and assembling decorations by connecting them) are also unique.
- f) The element is highly representative in the group of "crafts turned popular" where material, now produced on industrial scale, is used and transformed by hands into a final product of a specific design reflecting creativity and skills of a craftsman.
- g) The element is highly representative vis-à-vis its bearers particularly in relation to their historical, social and cultural identity – it is a source of their living, and an integral part of their lives, an outcome of individual rendering of traditional production methods combined with their own creativity when assembling final products; awareness of the uniqueness of the element and respect to historical tradition are factors co-determining the character of the region.

The intention to develop the nomination proposal for inscription in the National List was discussed with the bearers and the bearers were then actively involved in providing the

inputs in the nomination documentation and the applicant (Muzeum Českého ráje v Turnově) consulted all details with them during the compilation. The free and informed consent of the bearers is confirmed by their signatures attached to this nomination.

End of document

The element for inscription in the List was nominated by:
<i>Name or title of the applicant and the submission date:</i> Muzeum Českého Ráje at Turnov, organisation funded by contributions made by the Liberecký Region, Skálova 71, Turnov 511 01, represented by PhDr Vladimíra Jakoubčová, nomination written by Mgr. Jaroslav Kříž <i>Signature: (hand written signature)</i>
<i>Date of receipt of the proposal by the Ministry of Culture: 14.5.2015(hand written)</i>
<i>Reference Number: MK 30 967/2015 ORNK (handwritten)</i>
<i>Sequence Number of the Proposal: 14/2015 (handwritten)</i>
The expert review of the nomination:
<i>Name or title of the reviewer, text and date of the expert opinion:</i> PhDr Petr Nový, 11.2.2015 <i>Recommendation of the reviewer: See the Attachments</i>
<i>Signature: See the Attachments</i>
<i>Name or title of the reviewer, text and date of the expert opinion:</i> <i>See the Expert Opinion in the Attachment (handwritten)</i>
<i>Recommendation of the reviewer:</i>
<i>Signature:</i>
<i>Name or title of the reviewer, text and date of the expert opinion:</i> <i>See the Expert Opinion in the Attachment (handwritten)</i>
<i>Recommendation of the reviewer:</i>
<i>Signature:</i>
Recommendation of the National Council for Traditional Folk Culture for inscription of the asset in the List:
<i>Recommendation of the National Council: Recommends to the Minister of Culture for inscription</i>
<i>Date and Chairperson's signature: 27.11. 2015 (handwritten signature)</i>
Endorsement of inscription by the Minister of Culture:
<i>Date of the Ministerial Endorsement of inscription in the List:28. 12. 2015(handwritten)</i>
<i>Reference Number: MK-S 16821/2015</i>
<i>Signature of the Minister of Culture: (handwritten signature)</i>

After endorsement by the Minister of Culture, the Nomination Proposal Sheet is considered to be the Registration Sheet

<i>Date of inscription of the asset in the List: 28. 12. 2015(handwritten)</i>
<i>The sequence number of the asset in the List:14/2015(handwritten)</i>